

LANCZKOR GÁBOR:

A tiszta ész

Lanczkor Gábor pályakezdő költő, ez azonban az ő esetében nem jelenti azt, hogy ne lehetne ismerni a nevét, hiszen számos folyóiratban és a *Szép versek* antológiában is találkozhattunk már az írásaival. Huszonöt éves, ez az első kötete. A *Tiszta ész* azonban egy különös első kötet, olyan, mintha nem az első, vagy legalábbis mintha egy idősebb korában bemutatkozó költő első könyve lenne. Itt minden pontosan a helyére van téve, mindennek szerepe van, a borítótól a szerző képén keresztül a minimálisra redukált fülszövegekig. Ebben a precíz, aprólékosan kialakított konstrukcióban ott áll a cím: *A tiszta ész*, mely egyfelől magyarázatként is szolgálhat a szerkesztés irányelveire, másfelől – főként a kötet átolvasása után – mégsem hagy nyugodni. És éppen ez a legnagyobb erénye Lanczkor Gábor könyvének, hogy belülről forgatja ki a rendet, nem rombol, hanem átépít, nem eltöröl, hanem újragondol. Nyelve folyton a klasszikussal játszik, de nem akar klasszikus lenni, a köznyelv felé mozdul el, de nem lázadó dühvel, hanem tisztán, ésszel.

A borítón látható kép is egy ilyen játékot előlegez meg: nem az eredeti Caravaggio-mű, hanem Jarman *Caravaggio* című filmjének egy jelenete látható rajta, mint

ahogy a szerző önarcképe sem „csak” a szerző arca, hanem a *Szent Máté mártíromsága* című festmény egy részlete. A kötet belső szerkezete is szabályosnak, letisztultnak tűnik, azonban a négy részből és egy *Rekviemből* összeálló egészen belül erős mozgás, a különböző részek közötti átjárhatóság figyelhető meg. Lanczkor versei térben és időben igen nagy utat járnak be, nem is beszélve a különböző kultúrák irányába történő gyakori elmozdulásról, ami, úgy tűnik, a fiatal szerző költészetének egyik sajátos ismertetőjege (erre a két különféle szlovén nyelvváltozatban közölt vers a legfeltűnőbb példa).

Ezt a tág teret már a kötet nyitóverse (*Horác*) is érzékelteti. A család-történet és az európai kultúra, szellem története tisztán olvad össze ebben a versbeszédben, minden erőltettség nélkül, s a harmadik szakaszban ugyanilyen tisztán épül be ebbe az egyébként hihetetlenül sűrű anyagba a jelen idő négy versszaka is.

Míg úgy tűnik, az első részben inkább a családi, kulturális múlt feltérképezése, illetve az ebből a múltból való részleges kilépés megy végbe, addig a második rész személyesebb hangvételű, a magánélet különféle eseményeit feldolgozó verseket foglal magában. Ebből a szakaszból a *Mint Lisszabon a föld-rengés után*, valamint a *Les barricades mystérieuses* című versek emelkednek

ki, a személyes hangvételt és a tágabb kulturális összefüggéseket ugyanis ezekben a szövegekben sikerült a legjobban összhangba hozni.

A harmadik és a negyedik rész a kötet tetőpontja, itt érnek össze a korábban megkezdett irányvonalak, kiegészülve egy olyan újabb kulturális réteggel, melyet a könyv már említett külső kialakítása megelőlegezett. Ez különösen a *Középen* és a *Manifesztum* című versekben figyelhető jól meg, melyek közül az utóbbi ennek a végletes sűrítettségnek egyfajta meghaladását is magában foglalja: „A fiatal barokk mázunk le hull. / Az tárul fel, ami volt, szűzi és / már ős öreg, melyben megmara-

dunk.” Ennek a folyamatnak a végpontja *A nulla*, ami után a *Nagy elrendezésben* című versben Lanczkor már a kötet újjáélesztéséről beszél: „Újjáéleszttem könyvem: tetszhalott – / vagy hordják széjjel a kutyák, / ahogy a goaiak hordták / szét Xavéri Szent Ferenc testét.” Mindezt az utolsó rész, a *Rekviem* versei követik. *A tiszta ész* azonban nem ér véget az utolsó lappal, tovább működik, folytonos újraolvasásra ösztönöz, ez pedig egy első kötet esetében nem csekély eredmény.

KRUSOVSKY DÉNES

(JAK – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2005, 80 oldal, 1150 Ft)

Kultúra

CONSUELO
DE SAINT-EXUPÉRY:

Vasárnapi levelek

2000-ben, Antoine de Saint-Exupéry születésének századik évfordulójára jelent meg a feleségének, Consuelo de Saint-Exupérynek visszaemlékezéseit tartalmazó kötet:

A rózsza emlékiratai (Európa, 2002). A könyv Franciaországban nagy visszhangot keltett, az év sikerkönyve lett, hiszen az alapjául szolgáló dokumentumok mindaddig ismeretlenek voltak, és izgalmas, új fejezetet nyitottak az Exupéry-recepció-történetben – sőt új keretet adtak annak, megismertetvén a világot a kis herceg rózsájának modelljével.